

הלכות תפלה וברכת כהנים פרק ד

פרק ד

דברים המעכבים את התפלה

כלל ה' דברים

א.

חמישה דברים מעכבין את התפילה אף על פי שהגיע זמנה,

- טהרת הידים,
- וכיסוי הערוה,
- וטהרת מקום התפילה,
- ודברים החופזים אותו,
- וכוונת הלב:

טהרת ידים

נטילת ידים לכל תפלה

ב.

טהרת ידים כיצד, רוחץ ידיו במים עד הפרק, ואחר כך יתפלל.

המהלך בדרך

היה מהלך בדרך והגיע זמן תפילה ולא היה לו מים,

אם היה בינו ובין המים ארבעת מילין, שהן שמונת אלפים אמה - הולך עד מקום המים ורוחץ, ואחר כך מתפלל.
היה בינו ובין המים יתר מכאן - מקנח ידיו בצרור או בעפר או בקורה ומתפלל:

ג.

במה דברים אמורים, לפניו, אבל אם היה מקום המים לאחריו - אין מחייבין אותו לחזור לאחריו אלא עד מיל,
אבל אם עבר מן המים יתר ממיל, - אינו חייב לחזור, אלא מקנח ידיו ומתפלל.

רחיצת פניו ידיו ורגליו לשחרת

במה דברים אמורים שאינו מטהר לתפילה אלא ידיו בלבד, בשאר תפילות חוץ מתפילת שחרית, אבל בשחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו ואחר כך יתפלל.
ואם היה רחוק מן המים, מקנח ידיו בלבד ומתפלל:

ד.

כל הטמאים רוחצין ידיהן בלבד כטהורין ומתפללין. אף על פי שאפשר להן לטבול ולעלות מטומאתן, אין הטבילה מעכבת. וכבר ביארנו שעזרא תיקן שלא יקרא בעל קרי בלבד דברי תורה עד שיטבול.
ובית דין שעמדו אחרי כן התקינו אף לתפילה, שלא יתפלל בעל קרי בלבד עד שיטבול.

ולא מפני טומאה וטהרה נגעו בה, אלא כדי שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנוגלין, ומפני זה תיקנו טבילה לבעל קרי לבדו, והוציאוהו מכלל הטמאים:

לפיכך היו אומרים בזמן תקנה זו, שאפילו זב שראה קרי, ונידה שפלטת שכתב זרע, והמשמשת שראת נידה - צריכין טבילה לקריית שמע וכן לתפילה מפני הקרי, אף על פי שהן טמאין.

וכן הדין נותן, שאין טבילה זו מפני הטהרה, אלא מפני הגזירה, שלא יהיו מצויין אצל נשותיהן תמיד.

וכבר בטלה גם תקנה זו של תפילה, לפי שלא פשטה בכל ישראל, ולא היה כוח בציבור לעמוד בה:

מנהג פשוט בספרד ובשנער, שאין בעל קרי מתפלל עד שהוא רוחץ כל בשרו במים, משום "הכון לקראת אלהיך ישראל" (עמוס ד': י"ב).

במה דברים אמורים, בבריא, או חולה שבעל, אבל חולה שראה קרי לאנסו פטור מן הרחיצה, ואין בזה מנהג.

וכן זב שראה קרי ונידה שפלטת שכתב זרע אין בהן מנהג, אלא מקנחין עצמן ורוחצין ידיהן ומתפללין:

כיסוי הערוה

כיסוי הערוה כיצד, אף על פי שכיסה ערותו כדרך שמכסה לקריית שמע (ו), לא יתפלל עד שיכסה את ליבו.

ואם לא כיסה ליבו, או שנאנס ואין לו במה יכסה, הואיל וכיסה ערותו והתפלל, - יצא, ולכתחילה לא יעשה:

ח.

טהרת מקום התפילה כיצד, לא יתפלל במקום הטינופת, ולא במרחץ, ולא בבית הכיסא, ולא באשפה או במקום שאינו בחזקת טהרה עד שיבדקנו. כללו של דבר, כל מקום שאין קורין בו קריית שמע, אין מתפללין בו. וכשם שמרחיקין מצואה, ומי רגלים, וריח רע, ומן המת, ומראיית הערוה, לקריית שמע, כך מרחיקין לתפילה:

ט.

התפלל ומצא צואה במקומו, הואיל וחטא, מפני שלא בדק עד שלא התפלל, חוזר ומתפלל במקום טהור. היה עומד בתפילה וראה צואה כנגדו, אם יכול להלך לפניו כדי שיזרקנה לאחריו ארבע אמות, יהלך, ואם לאו, יסלקנה לצדדין. ואם אינו יכול - יפסיק. גדולי החכמים לא היו מתפללין בבית שיש בו שיכר, ולא בבית שיש בו מוריים בעת עיפוש, מפני שריחו רע, אף על פי שהמקום טהור:

דברים החופזים אותו

י.

הנצרך לנקביו

דברים החופזין אותו כיצד, שאם היה צריך לנקביו, לא יתפלל. וכל הצריך לנקביו והתפלל - תפילתו תועבה, וחוזר ומתפלל אחר שיעשה צרכיו.

ואם יכול להעמיד עצמו כדי פרסה - תפילתו תפילה.
ואף על פי כן לכתחילה לא יתפלל עד שיבדוק עצמו יפה יפה, ויפקוד נקביו,
ויסיר כחו ונעו וכל דבר הטורדו, ואחר כך יתפלל:

יא.

מי שגיהק ופיהק ונתעטש בתפילתו,
אם לרצונו - הרי זה מגונה.
ואם בדק גופו קודם שיתפלל, ובאו לאנסו - אין בכך כלום.
נזדמן לו רוק בתפילתו - מבליעו בטליתו או בבגדו.
ואם היה מצטער מכך, זורקו בידו לאחוריו, כדי שלא יצטער בתפילה ונמצא
טורד.
יצא ממנו רוח מלמטה כשהוא עומד בתפילה שלא לדעתו, שותק עד
שתכלה הרוח, וחוזר לתפילתו:

יב.

ביקש להוציא רוח מלמטה, ונצטער הרבה ואינו יכול להעמיד עצמו, מהלך
לאחוריו ארבע אמות, וממתין עד שתכלה הרוח, ואומר,
"ריבון העולמים, יצרתנו נקבים ונחללים חללים, גלוי וידוע
לפניך חרפתנו וכלימתנו, חרפה וכלימה בחיינו ותולעה ורימה במותנו",
וחוזר למקומו ומתפלל:

יג.

היה עומד בתפילה ונטפו מי רגליו על ברכיו, ממתין עד שיכלה המים, וחוזר
למקום שפסק.
ואם שהה כדי לגמור את כל התפילה - חוזר לראש:

וכן המשתין מים, שוהה כדי הילוך ארבע אמות, ואחר כך מתפלל.
ומי שהתפלל, שוהה כדי הילוך ארבע אמות, ואחר כך משתין, כדי שיפסוק
דברי תפילה מפיו:

כוונת הלב

כוונת הלב כיצד, כל תפילה שאינה בכוונה אינה תפילה,
ואם התפלל בלא כוונה, חוזר ומתפלל בכוונה.
מצא דעתו משובשת וליבו טרוד - אסור לו להתפלל עד שתתישב דעתו.
לפיכך הבא מן הדרך והוא עיף או מצר, אסור לו להתפלל עד שתתישב
דעתו. אמרו חכמים, שלשה ימים עד שינוח ותתקרב דעתו, ואחר כך
יתפלל:

כיצד היא הכוונה, שיפנה ליבו מכל המחשבות, ויראה עצמו כאילו הוא
עומד לפני השכינה.
לפיכך צריך לישב מעט קודם התפילה, כדי לכוון את ליבו, ואחר כך יתפלל
בנחת ותחנונים.
ולא יעשה תפילתו כמי שהיה נושא משוי, משליכו והולך לו.
לפיכך צריך לישב מעט אחר התפילה, ואחר כך ייפטר.
חסידים הראשונים היו שוהין שעה קודם התפילה, ושעה אחר התפילה,
ומאריכין בתפילה שעה:

שיכור אל יתפלל, מפני שאין לו כוונה,
ואם התפלל תפילתו תועבה, לפיכך חוזר ומתפלל כשיתרונן משכרותו.

שתוי

שתוי אל יתפלל,

ואם התפלל תפילתו תפילה.

מהו שיכור ושתוי

אי זה הוא שיכור, זה שאינו יכול לדבר בפני המלך.
ושתוי, שיכול לדבר בפני המלך ואינו משתבש, אף על פי כן, הואיל ושתה
רביעית יין, לא יתפלל עד שיסיר יינו מעליו:

אין עומדים

יח.

וכן, אין עומדין להתפלל לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך
שיחה ולא מתוך מריבה ולא מתוך כעס, אלא מתוך דברי תורה.
ולא מתוך דין הלכה, אף על פי שהן דברי תורה, כדי שלא יהא ליבו טרוד
בהלכה, אלא מתוך דברי תורה שאין בהן עיון, כגון הלכות פסוקות:

יט.

תפילות של פרקים, כגון תפילת מוסף ראש חודש ותפילת המועדות, צריך
להסדיר תפילתו ואחר כך עומד ומתפלל, כדי שלא ייכשל בה:

כ.

היה מהלך במקום סכנה, במקום גדודי חיה וליסטים, והגיע זמן התפילה,
מתפלל ברכה אחת, והיא זו,

צרכי עמך ישראל מרובין ודעתן קצרה,

יהי רצון מלפניך י"י אלהינו שתתן לכל אחד ואחד כדי פרנסתו, ולכל

גויה וגויה די מחסורה, והטוב בעיניך עשה,

ברוך אתה י"י שומע תפילה.

ומתפלל אותה כשהוא מהלך, ואם יכול לעמוד עומד.

וכשהוא מגיע ליישוב ותתקרב דעתו, חוזר ומתפלל תפילה כתקנה, תשע

עשרה ברכות: